

เรือเปรี้ยว : บ้านเชียรใหญ่ อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช**Preaw Boat : Ban Chian Yai Chian Yai District Nakhon Si Thammarat Province****ยศนัย ไชยทอง¹ ธัญญเรศ เสถียรพันธ์² ลัญจกร นิลกาญจน์³****Yodsanai Chaithong¹ Thanyaret Sathianphan² Lanjakorn Ninkan****Received : 8 April 2024 , Revised : 17 April 2024 , Accepted : 27 April 2024****บทคัดย่อ**

การวิจัยเรื่องเรือเปรี้ยว : บ้านเชียรใหญ่ อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเรือเปรี้ยว และเพื่อศึกษาขั้นตอนการสร้างของเรือเปรี้ยวบ้านเชียร ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจงที่มีความรู้เกี่ยวกับเรือเปรี้ยว ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลักนายทรงธรรม ภูักดีพันธ์ ช่างต่อเรือ และผู้ให้ข้อมูลรองนายบรรยาย เกษโร ผู้มีประสบการณ์ในการร่วมกิจกรรมเรือเปรี้ยว โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือ เป็นโทรศัพท์มือถือในการขออนุญาตบันทึกเสียง และคำถามเชิงลึกเกี่ยวกับเรือเปรี้ยว

ผลการศึกษา พบว่า เรือเปรี้ยวมีประวัติความเป็นมาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต คนบ้านเชียรส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยและอาชีพที่ต้องอาศัยสายน้ำ ซึ่งแม่น้ำปากพนัง เปรียบเหมือนหัวใจของชาวเชียรใหญ่ ชุมชนบ้านเชียรได้ใช้เรือเปรี้ยวเป็นพาหนะสำหรับเดินทางระหว่างกัน ทำการค้าขาย หาดอาหาร และสำหรับการแข่งขัน โดยในอดีตเรือเปรี้ยวจะเป็นเรือชุด จากต้นไม้ทั้งต้น แต่ต่อมาด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่ใหญ่ไม่มีหลงเหลือ จึงต้องประยุกต์เป็นลักษณะของเรือต่อ ชาวเรือเปรี้ยวมีความเชื่อและพิธีกรรมบูชาแม่ย่านาง ไหว้เรือ แม่ย่านางเรือ คือพิธีกรรมและการบวงสรวงแม่ย่านางเรือ ชาวเรือมีความเชื่อว่า เรือแต่ละลำมีแม่ย่านางปกปักษ์รักษา ดังนั้นก่อนเดินทางออกเรือหรือก่อนการแข่งขัน ชาวเรือจะทำพิธีบูชาหรือพิธีบายศรีสู่ขวัญแม่ย่านางตามตำรับโบราณ ฝัพายเรือและชาวบ้าน หลังจากการเสร็จกิจกรรมจะมีพิธีเลี้ยงเรือ เป็นการเซ่น บวงสรวงเพื่อขอบคุณแม่ย่านางเรือ แม่คงคา แม่ธรณี และถือเป็นการสังสรรค์ของฝัพายอีกด้วย และผลการศึกษาขั้นตอนการสร้างของเรือเปรี้ยว พบว่า ช่างทำเรือนิยมขุดไม้ตะเคียนทองทั้งต้น เนื่องจากเป็นไม้เนื้อแข็งที่เหนียวไม่ผุง่ายลอยน้ำ สามารถพายได้เร็วกว่า หากดูแลดีจะมีอายุการใช้งานนับร้อยปี ที่สำคัญเชื่อกันว่ามีนางไม้ หรือวิญญาณที่แกร่งกล้าสถิตย์อยู่ เมื่อนำมาขุดเป็นเรือยาวก็จะเจิญนางไม้ขึ้นเป็น “แม่ย่านางเรือ” เรือยาวส่วนใหญ่นิยมตั้งชื่อเรื่อนำหน้าว่า เจ้าแม่ หรือ เทพ ขั้นตอนการสร้างเรือเปรี้ยว 7 ขั้นตอน การขุดโกลงเรือ การเบิกเรือ การวางกงเรือ การวางกระทงเรือ กระทง การติดกราบเรือ การติดโชนเรือ และการตั้งชื่อเรือ

คำสำคัญ : เรือเปรี้ยว ,บ้านเชียร อำเภอยะใหญ่, เรือชุด, เรือต่อ, โชนเรือ, แม่ย่านางเรือ

Abstract

Research on slim boats: Ban Chian Yai Chian Yai District Nakhon Si Thammarat Province It is qualitative research. The objective is to study the history of the streamlined boat. and to study the construction process of the Ban Chian Preaw boat. The study was based on a sample group using purposive selection, including the main informant, Songtham. Phu Phakdeephan, boat builder and deputy informant Narachai Kesaro, who has experience in participating in the Preaw boat activities.

The results of the study found that there is a history linked to the way of life. Most Ban Chian people have residences and occupations that depend on the water. which the Pak Phanang River It is like the heart of the big Chian people. The Ban Chian community uses streamlined boats as vehicles for traveling between each other, doing trade, looking for food, and for competing. In the past, the Preaw boat was a dredger. from the whole tree But later, due to the environment where there were no large trees left. Therefore, it must be applied to the characteristics of the ship. Preaw boat people have beliefs and rituals to worship Mae Yanang, worship the boat, Mae Yanang Ruea. It is the ritual and worship of Mae Yanang Ruea. Sailors believe that Each boat has a Mae Yanang to protect it. Therefore, before leaving the boat or before competing Sailors will perform a worship ceremony or Bai Sri ceremony to honor Mae Yanang according to the ancient recipe. Rowers and villagers After the activity is finished, there will be a boat raising ceremony, an offering, a sacrifice to thank Mae Yanang Ruea, Mae Kongkha, Mae Earth, and is considered a social gathering of rowers as well. And the study of the study of the construction process of the Preaw boat found that boat makers like to dig up the entire Takhianthong tree. Because it is hard wood that is tough, does not rot easily, floats on water, and shoots water well. If taken care of well, it will last for hundreds of years. Importantly, it is believed that there are nymphs. or the strong spirit that resides When it is dug into a long boat, it invites nymphs to climb up into it. "Mae Yanang Ruea" Most long boats like to name their boats with the prefix Chao Mae or Thep. The process of building a slim boat is 7 steps: digging the boat stirrups, starting the boat, laying out the boat rowing row,

placing the boat krathong, krathong, and attaching the boat bow. Attaching the boat and naming ships

Keyword : Preaw boat, Ban Chian, Chian Yai district, dredger, building boat, Khon boat, Mae Yanang

บทนำ

ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน จะมีเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญา และวิถีชีวิตชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำมากมาย เรือเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตคนลุ่มน้ำ เพราะเรือใช้เป็นพาหนะในการเดินทางที่สำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า เรือมีบทบาทในการหาปลาเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพ และยังเป็นส่วนสำคัญในกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการแข่งขันเรือประเพณีประจำปี จึงมักจะมีขึ้นในชุมชนใหญ่ ๆ ริมแม่น้ำสายสำคัญ

เรือในลำคลองและแม่น้ำ เป็นมรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำ เป็นอุปกรณ์สำคัญการเล่นพื้นบ้านอันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันระหว่างสายน้ำกับชีวิต เรือกับวิถีชีวิต และความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ในสมัยก่อน เมื่อถึงเทศกาลออกพรรษา ที่มีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ในช่วงเดือนสิบถึงเดือนสิบสอง ซึ่งเป็นช่วงฤดูน้ำมาก ชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำจะใช้เรือเป็นพาหนะแห่แหน นำองค์กฐิน องค์ผ้าป่าไปยังวัด เมื่อเสร็จพิธีทางศาสนาแล้ว ก็จะมีการเล่นแข่งเรือกัน ทุกหมู่บ้านจะส่งเรือเข้าร่วมแข่งขัน นอกจากนี้บางท้องถิ่นจะจัด แข่งเรือในงานทำบุญไหว้พระประจำปีของวัด

เรือเพรียว หรือเรือยาวสำหรับการแข่งขันความเร็วในสายน้ำ เป็นกิจกรรมทั้งการกีฬาความบันเทิง และเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีสายน้ำ การจัดแข่งขันเรือเพรียวบางแห่งจัดแข่งเรือเพื่อบวงสรวงสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ บางแห่งจัดในเทศกาลสนุกสนานรื่นเริง ก่อนที่จะเอาเรือลงน้ำต้องทำพิธีบวงสรวงแม่ย่านางเรือ คือจัดเครื่องสังเวยให้ถูกต้องตามแบบตำราโบราณเพื่อเชิญแม่ย่านางลงในเรือ ตามตำรากล่าวไว้ว่าจะต้องบูชาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้มีเดชานุภาพ แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ ตลอดถึงพระอริยะสงฆ์พุทธสาวก และเทวดาทั่วทั้งจักรวาล ให้คุ้มครองฝายและผู้ที่อยู่ในเรือให้ทุกคนมีความปลอดภัย

ชุมชนเชียรใหญ่ เป็นชุมชนริมแม่น้ำปากพนัง มีเรือโดยสารเดินทางจากเมืองปากพนังไปยังเมืองชะอวด นอกจากนี้ยังมีเรือขนาดกลาง ขนาดเล็กมากมายวิ่งระหว่างชุมชนเชียรใหญ่ไปยังชุมชนรอบสายน้ำ เป็น

คลองขนาดกลางขนาดเล็ก มีเรือของคนในชุมชนทั้งเรือเครื่องเรือพาย เรือแจว ในการนี้พบว่าเรือเปรี้ยวของ คู้งวัด คู้งบ้าน เป็นเรือตัวแทนชุมชน ที่จะเข้าร่วมแข่งขันในงานประเพณีของอำเภอเชียรใหญ่

การแข่งขันเรือเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวเชียรใหญ่ ซึ่งคนเชียรใหญ่มิ่วมีวิถีชีวิตติดกับแม่น้ำสาย สำคัญที่ไหลผ่าน นั่นก็คือ แม่น้ำปากพนัง เปรียบเหมือนหัวใจของชาวเชียรใหญ่ โดยจะมีทั้งประเภทเรือขุดและ เรือต่อ ในการแข่งขันเรือเปรี้ยวของชาวเชียรใหญ่ มีตั้งแต่เรือ จำนวน 7 ฝีพาย ไปกระทั่งถึงเรือ 55 ฝีพาย ถือ ได้ว่าเป็นการแข่งขันที่มีเรือใหญ่ 55 ฝีพาย แค่นี้เดียวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานถ้วยชนะเลิศ ในทุกปีที่มีการแข่งขัน โดยแข่งเรือเปรี้ยวจะจัด ในทุกช่วงสิ้นปี ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม – 1 มกราคม ของทุกปี จัดขึ้นบริเวณบริเวณศาลาประชาสุข 84 พรรษา มหาราชา อำเภอเชียรใหญ่ การแข่งขันเรือยาวหรือเรือเปรี้ยว เป็นกีฬา พื้นเมืองอย่างหนึ่งที่นิยมกัน มากทั่วประเทศ โดยเฉพาะ ท้องที่มีแม่น้ำลำคลอง ในภาคใต้ จังหวัดที่จัดให้มี การแข่งเรือจนเป็นงาน ประจำปีที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา และนราธิวาส ส่วนมาก ก็นิยมจัดแข่งขันใน ถูคูน้ำหลากประมาณเดือนตุลาคม – ธันวาคม ประเพณีและวัฒนธรรม ย่อมสอดคล้องกับ วิถีชีวิตของประชาชนอันสืบเนื่องจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นๆ พลวัตการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน ทรัพยากร สังคม เศรษฐกิจทำให้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์สูญหาย การศึกษาเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมและ วิถีชีวิตของถิ่นตนจึงเป็นการสืบทอดสิ่งที่ดั่งามและได้เรียนรู้รากเหง้าของตน โดยบุคคลหากไร้ซึ่งประเพณีและ วัฒนธรรม บุคคลนั้นไร้ซึ่งรากเหง้าของตนเอง ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของเรือเปรี้ยว อันเป็นวิถีชีวิตของตนใน ชุมชนของตนเอง เลยอยากที่จะศึกษาเรือเปรี้ยวของชุมชนตนเอง

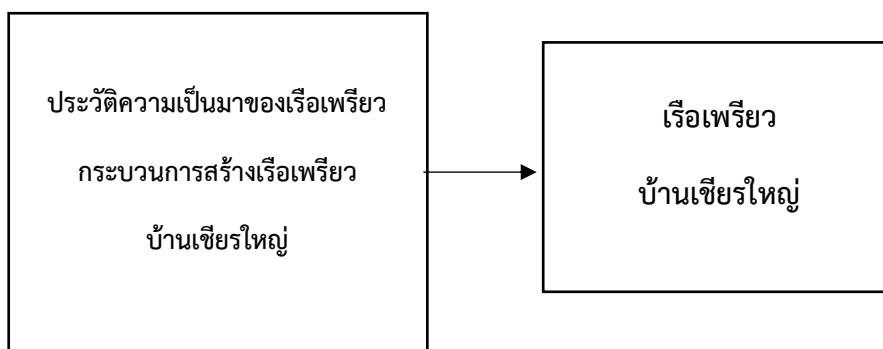
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องเรือเปรี้ยว บ้านเชียรใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ขั้นตอนการสร้างและอุปกรณ์ เรือเปรี้ยว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้คงอยู่ไว้ซึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์แก่เยาวชนคนรุ่นหลังที่สนใจในเรือเปรี้ยว และเป็น ประโยชน์ต่อผู้วิจัย โดยหวังว่าให้เรือเปรี้ยวจะคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของเรือเปรี้ยวเพื่อเป็นข้อมูลที่ใช้ใน การวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เรือเปรี้ยวบ้านเชียร มีประวัติยาวนานหลายสิบปี เนื่องจากบ้านเชียร เป็นชุมชนใหญ่ริมแม่น้ำปาก พนัง เป็นจุดกลางของเส้นทางเรือโดยสารขนาดกลางขนาดใหญ่ที่เดินเรือจากปากพนัง (เมืองท่าจากทะเลอ่าว ไทย) เชื่อมกับ ชุมชนชะอวด (ชุมชนริมทางรถไฟ ที่เป็นแหล่งรวมการค้าระหว่างคนชาวสวนบริเวณเทือกเขา บรรทัด และจากทะเลน้อยควนขนุนจังหวัดพัทลุง) บ้านเชียรจึงเป็นจุดกลางที่เรือมาตั้งถิ่นฐานทำการเกษตร

และค้าขายกับสองเมืองหลักคือปากพนังและชะอวด ทำให้มีการใช้เรือ ช่างซ่อมเรือ และช่างต่อเรือจำนวนมาก มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาช่างต่อเรือจากรุ่นสู่รุ่น และมีคนพายเรือ ขับเรือบริการขนส่งมากมายจากรุ่นสู่รุ่น ในจำนวนนี้ จึงมีเรือเพรียวบ้านเชียร ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนเชียรใหญ่ ปัจจุบันยังคงมีกลุ่มอนุรักษ์เรือเพรียวที่ทั้งผลิต ซ่อมแซม และทิมแข่งเรือเพรียวบ้านเชียร

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเรือเพรียว อำเภอเชียรใหญ่
2. เพื่อศึกษาการสร้างเรือเพรียว อำเภอเชียรใหญ่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรือเพรียว และชุมชนที่มีความผูกพันกับแม่น้ำ ลำคลองที่วิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับเรือ ที่ยึดโยงไปถึงประเพณี ความเชื่อ นันทนาการจากการแข่งเรือ รวมถึงภูมิปัญญาการต่อเรือ ภูมิปัญญาการจัดการระบบในการใช้เรือและการแข่งเรือในมิติกีฬาและนันทนาการ

การศึกษากาสนาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยบุคคลผู้มีความรู้ ประสบการณ์ด้านเรือเพรียวบ้านเชียร ได้แก่ นายทรงธรรม ภูักดีพันธ์ เป็นช่างในการต่อเรือเพรียวของอำเภอเชียรใหญ่ ท่านเป็นปราชญ์แขนงเรือเพรียว เนื่องจากท่านเป็นช่างชุดเรือและต่อเรือของอำเภอเชียรใหญ่ และพื้นที่ใกล้เคียงระหว่างอำเภอ โดยท่านเป็นผู้รู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับเรือเพรียว และเป็นผู้ลงแข่งในทุกๆปี จึงเลือกให้ท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย นายบรรยาย เกษโร อดีตผู้จัดการเรือและนักกีฬาเรือพาย ท่านเป็นอดีตนักกีฬาเรือพาย รุ่นอาวุโส เนื่องจากท่านเป็นผู้มีองค์ความรู้และอยู่กับเรือเพรียวมานานกว่า 20 ปี ผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการแข่งขันเรือเพรียว

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเรือเพรียว การวิธีการสร้างเรือ และการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรือเพรียวในบ้านเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นการสนทนาโดยมีจุดมุ่งหมายอยู่แล้ว และจะใช้คำถามปลายเปิด เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูล ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ทำให้ได้คำตอบอย่างละเอียดจากความคิด ประสบการณ์และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล

การสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เพื่อเก็บข้อมูลการสร้างเรือเพรียวในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มหาต้นไม้ วิธีการสร้างเรือ ไปจนถึงการแข่งขันของเรือเพรียว บ้านเชียรใหญ่ อำเภอยะรังใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การจัดการข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม โดยแยกตามความมุ่งหมายของการวิจัยมาจัดทำ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารต่างๆ นำมาศึกษาอย่างละเอียด พร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้

2. นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมจากการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ การสังเกตมาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้โดยแต่ละวัตถุประสงค์นั้นผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นหัวข้อย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์

3. ศึกษาองค์ความรู้ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และเก็บรวบรวมข้อมูล เรือเพรียว อำเภอยะรังใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายละเอียดปลีกย่อยในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ประวัติความเป็นมา ความแตกต่างจากเรือเพรียวที่อื่น เป็นเอกลักษณ์ของเรือเพรียวอำเภอยะรังใหญ่

3.2 การสร้างเรือ การตกแต่งเรือเพรียว บ้านเชียรใหญ่ อำเภอยะรังใหญ่

3.3 กิจกรรมการแข่งขันเรือเพรียว บ้านเชียรใหญ่ อำเภอยะรังใหญ่

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม ทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์ ตามหลักตรวจสอบสามเส้า ด้วยการเอาผลการสังเกตและสัมภาษณ์ ตรวจสอบช่วงเวลา (กรณีประวัติความเป็นมาของเรือเพรียวบ้านเชียรใหญ่) ตรวจสอบกับเอกสาร ตรวจสอบกับคนหลาย ๆ กลุ่มที่เคยอยู่ในเหตุการณ์หรือมีความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้โดยแต่ละวัตถุประสงค์นั้นผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นหัวข้อย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ และตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาโดยการตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า ในประเด็นด้านเวลา สถานที่ และบุคคล

ผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาเรือเพรียวบ้านเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีประวัติความเป็นมาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต การอยู่อาศัย อาชีพของคนในชุมชน โดยใช้เรือเพรียวเป็นพาหนะในการเดินทาง ในการหาอาหาร และประกอบอาชีพหาอาหารทะเล จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลจากการสัมภาษณ์ พบว่านายทรงธรรม ภักดีพันธ์ ได้กล่าวว่า เรือเพรียวของอำเภอเชียรใหญ่ เป็นส่วนประกอบหลักของประเพณีของชาวเชียรใหญ่ เป็นการร่วมสานสัมพันธ์ความสามัคคีของคนในชุมชนเชียรใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีที่อยู่อาศัยและอาชีพที่ต้องใช้สายน้ำ และแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่าน นั่นก็คือ แม่น้ำปากพนัง เปรียบเหมือนหัวใจของชาวเชียรใหญ่ โดยในอดีตเรือเพรียวจะเป็นเรือขุด จากต้นไม้ทั้งต้น แต่ต่อมาด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่ใหญ่ไม่ค่อยมีหลงเหลือ จึงต้องประยุกต์เป็นลักษณะของเรือต่อ ซึ่งในการแข่งขันเรือเพรียวของชาวเชียรใหญ่ มีตั้งแต่เรือ จำนวน 7 ฝีพาย ไปกระทั่งถึงเรือ 55 ฝีพาย ถือได้ว่าเป็นการแข่งขันที่มีเรือใหญ่ 55 ฝีพาย แค่นี้เดียวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานถ้วยชนะเลิศ ในทุกปีที่มีการแข่งขัน โดยการแข่งเรือเพรียวจะจัดในทุกๆช่วงสิ้นปี ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม จนกระทั่งถึง 1 มกราคม ของทุกปี จะจัดขึ้นบริเวณบริเวณศาลาประชาสุข 84 พรรษา มหาราชา อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรือเพรียวบ้านเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมบูชาแม่ย่านาง ใหัวเรือ แม่ย่านางเรือ พิธีกรรมและความเชื่อของชาวเรือ คือพิธีกรรมและการบวงสรวงแม่ย่านางเรือ ชาวเรือมีความเชื่อว่า เรือแต่ละลำมีแม่ย่านางปกปักษ์รักษา ดังนั้นก่อนเดินทางออกเรือหรือก่อนการแข่งขัน ชาวเรือจะทำพิธีบูชาหรือพิธีบายศรีสู่ขวัญแม่ย่านางตามตำรับโบราณ ฝีพายเรือและชาวบ้าน หลังจากการเสร็จกิจกรรมจะมีพิธีเลี้ยงเรือ เป็นการเซ่นบวงสรวงเพื่อขอบคุณแม่ย่านางเรือ แม่คงคา แม่ธรณี และถือเป็นการสังสรรค์ของฝีพายอีกด้วย

การสร้างเรือเพรียว พบว่า ช่างทำเรือนิยมขุดไม้ตะเคียนทองทั้งต้น เนื่องจากเป็นไม้เนื้อแข็งที่เหนียวไม่ผุง่าย ลอยน้ำ และพายได้เร็วกว่า หากดูแลดีจะมีอายุการใช้งานนับร้อยปี ที่สำคัญเชื่อกันว่ามีนางไม้ หรือวิญญาณที่แกร่งกล้าสถิตย์อยู่ เมื่อนำมาขุดเป็นเรือยาวก็จะเชิญนางไม้ขึ้นเป็น “แม่ย่านางเรือ” เรือยาวส่วนใหญ่นิยมตั้งชื่อเรือหน้าว่า เจ้าแม่ หรือ เทพ ด้วยเชื่อว่าแม่ย่านางเรือเป็นผู้หญิง และเป็นรุกขเทวาประจำต้นไม้นั้นเอง เรือที่ตั้งชื่อนำหน้าว่าเทพ อาทิ เทพนรสิงห์ ๘๘ (จ.สระบุรี) เทพมังกรทอง (จ.นครสวรรค์) เทพจุฬารักษ์ (จ.พระนครศรีอยุธยา) เทพลีบสองราศี เทพอัมรินทร์ (จ.พิษณุโลก) เป็นต้น โดยเฉพาะที่จังหวัดสกลนคร นิยมตั้งชื่อเรือว่าเทพ มีจำนวนนับไม่ถ้วนจริงๆ อาทิ เรือแสงส่อง เรือเจ้าจันทร์งาม ฯ ซึ่งเป็นเรือดังและเก่าแก่ของชาวเชียรใหญ่

โขนเรือ เป็นที่ประทับของแม่ย่านางเรือ เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเรือ มักผูกด้วยผ้าสีต่างๆ เพื่อความสวยงาม เป็นการแต่งตัวให้แก่แม่ย่านางเรือ ชาวเรือจึงให้ความเคารพกราบไหว้และห้ามมิให้ผู้ใดทาลบหลู่ต่อโขนเรือเป็นอันขาด มนต์เสน่ห์และสีสันของการแข่งเรือที่เราจะได้เห็นคือสีเสื้ออันฉูดฉาดบาดตาที่สวมใส่กันทั้งทีม เพื่อให้ผู้ชมสามารถมองและแยกแยะได้แต่ชัดเจน ใกล้เคียงเป็นทีมไหน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการเรียกขวัญและกำลังใจด้วยเครื่องรางของขลังต่างๆ เพื่อหวังชิงชัยชนะ บ้างก็ใส่เสื้อยันต์สีแดงที่ลงอักขระอาคมทั้งทีม ประหนึ่งกองทัพเรือที่จะต้องออกสู่สนามรบ บ้างก็คาดสายสิญจน์มงคลประหนึ่งว่าจะขึ้นเวทีมวย บ้างก็อมว่านเพื่อเรียกกำลังใจ หรือไม่ก็สวมพระเครื่อง ตะกรุด พिरอด หรือคาดประเจียด (ผ้ายันต์) ของวัดที่หมู่บ้านตนเองนับถือ อีกทั้งยังมีหลวงพ่หรือพระมาคอยดูแลเรือ มาคอยให้กำลังใจประพรมน้ำมนต์ถึงสนามแข่ง เสียงพากย์ของพิธีกรประจำสนามที่สร้างความตื่นเต้นเร้าใจ บวกกับการแข่งขันที่ทำให้คนดูต้องลุ้นกันแทบไม่กระพริบตาด้วยการเอาแพ้อาชนะกันเพียงเสี้ยววินาที สิ่งเหล่านี้หาได้เพียงในสนามแข่งเรือยาวประเพณีเท่านั้น

ขั้นตอนการทำเรือเพรียว

1. การขุดโคลนเรือ ช่างจะเปิดปากไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมแล้วจะตีเส้นหาศูนย์กลางแบ่งไม้เป็นสองซีกเท่า ๆ กัน พร้อมตีกรอบด้านข้าง ๆ ละ 2 เส้น เรียกว่า เส้นมาด แล้วจึงขุดเอาเนื้อไม้ออกตามแนวเส้นมาดตลอดลำ ด้วยขวานโยนและเลื่อยยนต์ให้มีลักษณะเป็นร่อง
2. การเบิกเรือ การถ่างเรือที่ทำเป็นรูปร่างแล้วให้ผายออกโดยวิธีสูบลมไฟให้ร้อน เมื่อได้รูปทรงเรือทั้งด้านในและด้านนอกตามที่ต้องการแล้วก็พลิกคว่ำลงเพื่อลนไฟ หรือย่างไฟ โดยใช้ซี่เลื่อยเบล็อกไม้เป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อนเท่า ๆ กัน
3. การวางกงเรือ เป็นชิ้นไม้ตัดแต่งให้โค้งเข้ากับรูปท้องเรือด้านใน ช่วยเพิ่มความแข็งแรง และได้รูปทรงเรือที่ต้องการ
4. การวางกระทงเรือ กระทง นิยมใช้ไม้สักกว้างประมาณ 6 นิ้ว หนา 1 นิ้ว ยาวเท่ากับความกว้างของตัวเรือ ตามกงเรือแต่ละกงที่วางไว้แล้ว โดยวางไม้กระทงบนหัวกง แล้วเจาะตอกยึดกระทงกับกงและตัวเรือด้วยลูกประสักตลอดลำ
5. การติดกราบเรือ จะทำการหงายตัวเรือขึ้น เพื่อติดกราบเรือ โดยใช้ไม้ตะเคียน กว้างประมาณ 6 นิ้ว หนา 1.5 นิ้ว ยาวตลอดแนวกระทงเรือตลอดลำ ติดสองข้างบนกระทงเรือ เพื่อช่วยให้ส่วนบนของตัวเรือแข็งแรงเพิ่มขึ้น และกันน้ำเข้าเรือเวลาพายเรือ หรือจ้ำเรือขณะแข่งขัน

6. การติดโคนเรือ โชนเรือ มีโคนหัวกับโคนท้าย ที่สำคัญนิยมทำโชนแบบถอดได้ เพราะสะดวกในการเคลื่อนย้ายเรือโดยนิยมขุดทำโชนกลวงเพื่อให้เบา บางแห่งใช้โชนเป็นโครงไม้ไผ่ตีปิดด้วยไม้จริง ทำให้โชนเบามากขึ้น

7. การตั้งชื่อเรือ มีคติความเชื่อหลายหลายวิธีที่เป็นพื้นฐานในการตั้งชื่อเรือแล้วแต่ความนิยมหรือความเชื่อของเจ้าของเรือแต่ละลำยึดถือ แต่โบราณนิยมเชิญแม่ย่านางประทับทรงเพื่อขอให้ตั้งชื่อให้

ภาพ อุปกรณ์การต่อเรือ

ก่อนที่จะลงมือทำเรือ ต้องมีการขอขมาบอกกล่าวแก่แม่ย่านางเรือ วัตถุประสงค์เพื่อบอกว่า ไม่ได้เป็นการลบหลู่หรือทำลาย เพียงแต่เป็นการตกแต่ง ซ่อมแซม หรืออื่นๆ รูปร่างคล้ายจอบมีคมด้านสั้น ตัวแฉะโค้งมีบ่า ด้านข้างจุ่มเข้า สันมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมหนา มีรูสำหรับใส่ด้าม มีด้ามสั้นทำด้วยไม้ ใช้เบิกไม้เป็นขั้นตอนแรกในการทำ จะใช้ในเรือขุดจะใช้ในการเหลา ให้ไม้เรียบและเสมอกันในแนวยาว เพื่อจะนำไปประกอบเป็นตัวเรือ

ภาพ เรือเพรียวบ้านเชียรที่กำลังต่อ

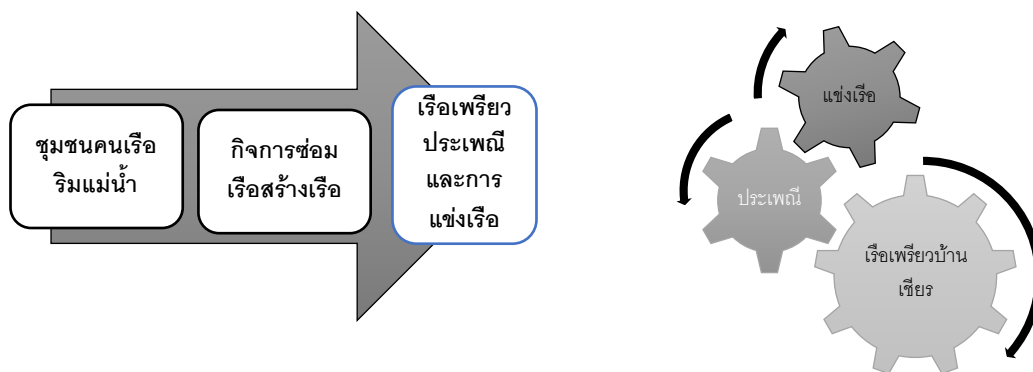
เมื่อได้ไม้ที่ต้องการ ก็นำมาขึ้นรูปโดยใช้กาวในการยึดตัวไม้ให้ติดกัน เพื่อเป็นการยึดเรือไม่ให้ไม้ที่ต่อกันไม่ให้เรือแตกออกจากกัน เพราะใส่แค่กาวไม้ไม่สามารถที่จะยึดได้ ต้องใช้กาบเรือเป็นตัวยึด เมื่อใส่กาบเรือและกระดุกเรือเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนการใส่ที่นั่งโดยจะต้องเป็นไม้เนื้อเป็นการเอาไม้ไผ่มาเลาเปรียบเสมือนกับตะปู

การใส่สีกซึ่งเป็นตัวที่ต่อกลงไปยังตัวเรือ ทำให้เรือมีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้นเป็นการตรวจสอบเรือว่ามีความสมดุล คานสำหรับการค้า ไม่ให้เรือเสียสมดุล ให้น้ำหนักทั้งหัวและท้ายรับน้ำหนักเท่ากัน

ภาพเรือเพรียว บ้านเชียร อำเภอยะใหญ่

เรือที่สร้างเสร็จ จะมีการทำพิธีกรรม ตามความเชื่อที่เข้มข้น ด้วยการการผูกโขน บูชาแม่ย่านางประจำเรือ เจ้าของเรือส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญในการอันเชิญแม่ย่านางมาประจำเรือ เพื่อเป็นมงคลของเจ้าของเรือ ผู้ใช้เรือ แม่ย่านางเรือจะคุ้มครองเรือและคนที่ใช้เรือให้ปลอดภัย ซึ่งพิธีกรรมจะแตกต่างกันไปตามเจ้าของเรือ

แผนภูมิ เรือเพรียวบ้านเชียร อำเภอยะใหญ่

ช่วง พ.ศ. 2510-2530 การคมนาคมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ที่กินบริเวณ 6 อำเภอ ยังคงใช้เรือเป็นเส้นทางหลัก ชุมชนบ้านเชียรเป็นชุมชนขนาดใหญ่ คนในชุมชนส่วนใหญ่จะมีอาชีพประมง หาปลา แปรรูปอาหารที่ทำจากปลา และพืชผัก รวมถึงการทำนา ทำสวน ในจำนวนนี้ ทักษะการใช้เรือ ขั้วเรือ ซ่อมแซมเรือ และสร้างเรือมีมาก ต่อมาเมื่อถนนมาตรฐานขยายตัวไปทั่วบริเวณลุ่มน้ำ การใช้เส้นทางน้ำ ใช้เรือลดลงอย่างมาก แต่คนเรือยังคงอนุรักษ์ ซ่อมแซมเรือ ผลิตเรือ โดยเน้นนำมาใช้เป็นสำคัญของประเพณีทางน้ำ รวมถึง

การแข่งขันเรือเพรียว และคนบ้านเชียร พยายามสร้างความตระหนักในอนุรักษ์เรือเพรียวให้คงอยู่ ทั้งในมิติพิธีการทางศาสนาและนันทนาการการแข่งขันเรือ ให้เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เรือเพรียวบ้านเชียรต่อไป

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องเรือเพรียวบ้านเชียร อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประวัติความเป็นมาในการใช้เรือสำหรับการเดินทาง การประกอบอาชีพหาอาหารทะเลซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ ภาสกล. (2560) เรื่อง เรือ: ภูมิปัญญากับวิถีชีวิตพื้นบ้านและบทบาทในสังคมไทยภาคกลาง การสร้างเรือเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นที่

เรือ สายน้ำ คือส่วนสำคัญของชีวิต คนชุมชนสายน้ำยังคงผูกพันกับคลอง เรือ เพราะเรือกับวิถีชีวิตพื้นบ้านในอดีตเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เรือมีความสัมพันธ์เป็นพาหนะในการคมนาคมขนส่งสินค้า คติความเชื่อและศาสนาในเรื่องแม่น้ำนางเรือ ประเพณีราชภัฏและประเพณีหลวง และเรือที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวปากเชียร สอดคล้องกับงานของอิงตะวัน แพลกอินทร์ และนิรันดร์ เรือนอินทร์. (2547) เรื่อง เรือ: ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านในลุ่มน้ำบางปะกง เป็นพาหนะสำคัญต่อวิถีชีวิตมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรือลุ่มน้ำบางปะกงปัจจุบันมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากการสร้างถนน น้ำตื้นเขิน จึงมีการดัดแปลงเรือมาดำเนินกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องเรือรอบเกาะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ควรมีนโยบายสนับสนุน บุคคล กลุ่มคนที่ใช้ภูมิปัญญาในการต่อเรือ ซ่อมแซมเรือในชุมชน เป็นหมุดหมายในการท่องเที่ยว ทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

2. ผู้นำองค์กรระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ควรมีนโยบายส่งเสริมประเพณีการแข่งขันเรือและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ความเชื่อประเพณี พิธีกรรม ที่เกี่ยวกับเรือ การต่อเรือ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์กรท้องถิ่น หัวหน้าสถานศึกษา ควรมีกิจกรรมอนุรักษ์พัฒนาและมีส่วนร่วมอย่างจริงจังกับวิถีคนเรือ วิถีคนคลอง โดยเฉพาะกิจกรรมเรือเพรียว

2.หน่วยงานทางวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ควรมีกิจกรรมอนุรักษ์พัฒนาประเพณีที่เกี่ยวกับเรือเพรียวและ
วิถีคนคลอง วิถีคนเรือแนวย้อนยุค สร้างความตระหนักรู้ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องความเชื่อ และพิธีกรรมในอดีต วิถีชีวิตชาวเรือ จนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวกับเรือและ
สายน้ำ
2. ควรศึกษาวิเคราะห์ที่เกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการการคมนาคมทางเรือของชาวปาก
เชียร สาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการหายไปของเส้นทางคมนาคมสายน้ำ

เอกสารอ้างอิง

สิงห์บุรี วีรชนคนกล้า : สายธารวัฒนธรรม, หน้า 209.

ณัฐกานต์ เถาศล. (2560). เรือ : ภูมิปัญญากับวิถีชีวิตพื้นบ้านและบทบาทในสังคมไทยภาคกลาง. ดุษฎี
นิพนธ์. สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิงตะวัน แพลูกอินทร์ และนิรันดร์ เรือนอินทร์. (2547). เรือ : ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านในลุ่มน้ำ

บางปะกง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. แผลงใต้. สืบค้น 2567 ครั้งที่ 31 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม.

ผู้เขียน

นายยศนัย ไชยทอง¹ (ผู้ประสานงานหลัก)

สาขาการจัดการวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

e-mail: Yodsanai10@gmail.com

นางสาวธัญญเรศ เกลียรพันธ์²

สาขาการจัดการวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

e-mail : mimthanyaret2545@gmail.com

ผศ.ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์³ (อาจารย์ที่ปรึกษา)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

e-mail: lunjakon@gmail.com